

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

**СПРАВА «БАРИШЕВСЬКИЙ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF BARYSHEVSKYY v. UKRAINE)**

(Заява № 71660/11)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

26 лютого 2015 року

Це рішення є остаточним. Воно може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Баришевський проти України»

Європейський суд з прав людини (П'ята секція), засідаючи комітетом, до складу якого увійшли:

Ангеліка Нуссбергер (Angelika Nußberger), *Голова*,

Бошт'ян М. Зупанчіч (Boštjan M. Zupančič),

Вінсент А. Де Гаetano (Vincent A. de Gaetano), *судді*,

та Мілан Блашко (Milan Blaško), *заступник Секретаря секції*,
після обговорення за зачиненим дверима 3 лютого 2015 року
постановляє таке рішення, що було ухвалено у той день:

ПРОЦЕДУРА

1. Справу було розпочато за заявою (№ 71660/11), яку 9 листопада 2011 року подав до Суду проти України на підставі статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) громадянин України, пан В'ячеслав Васильович Баришевський (далі – заявник).

2. Інтереси заявника, якому надавалася юридична допомога, представляв пан Тарахкало М.А., юрист, який практикує у м. Києві. Уряд України (далі – Уряд) представляв його Уповноважений, пані Н. Севостьянова.

3. Заявник, зокрема стверджував, що під час тримання його під вартою його не забезпечили належною медичною допомогою, тривалість досудового тримання його під вартою була нерозумною, він не мав ефективного засобу, за допомогою якого міг оскаржити законність тримання під вартою, і що тривалість провадження у його справі була необґрунтованою.

4. 4 грудня 2013 року заяву було визнано частково неприйнятною і про вищезазначені скарги повідомлено Уряд.

ФАКТИ**I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ**

5. Заявник народився у 1975 році та проживає у м. Конотоп.

А. Кримінальне провадження щодо заявника та тримання його під вартою

6. 8 січня 2009 року Конотопська транспортна прокуратура Сумської області порушила кримінальну справу щодо заявника, який на той час був працівником Конотопської транспортної міліції, за підозрою у зловживанні владою або службовим становищем та перевищенні влади або службових повноважень щодо пана З.

7. 9 січня 2009 року заявника було затримано та доправлено до Конотопського ізолятора тимчасового тримання (далі – ІТТ).

8. 12 січня 2009 року Конотопський міськрайонний суд Сумської області розглянув скаргу заявника на його затримання та подання слідчого про застосування до заявника запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. Суд відхилив скаргу заявника та продовжив строк тримання заявника під вартою до десяти діб.

9. 17 січня 2009 року заявнику було пред'явлено обвинувачення у зловживанні владою або службовим становищем та перевищенні влади або службових повноважень.

10. 19 січня 2009 року Конотопський міськрайонний суд Сумської області обрав заявнику запобіжний захід у вигляді взяття під варту на тій підставі, що його обвинувачували у надзвичайно тяжкому злочині, пов'язаному з корупцією, який набрав суспільного резонансу, і що знаходячись на волі, він міг ухилятися від слідства, продовжувати злочинну діяльність та впливати на осіб, причетних до розслідування справи, а також що стан його здоров'я дозволяє йому перебувати під вартою.

11. Того ж дня захисник заявника оскаржив вищезазначену постанову.

12. 26 січня 2009 року заявника було переведено до Сумського слідчого ізолятора (далі – СІЗО).

13. 3 лютого 2009 року апеляційний суд Сумської області (далі – апеляційний суд) залишив постанову від 19 січня 2009 року без змін.

14. 5 березня 2009 року Зарічний районний суд м. Суми продовжив строк тримання заявника під вартою до трьох місяців. Суд зазначив, що заявника було обвинувачено у тяжкому злочині і знаходячись на волі він міг ухилятися від слідства та суду, перешкоджати встановленню істини у справі, впливати на свідків та потерпілих. 24 березня 2009 року апеляційний суд Сумської області (далі – апеляційний суд) залишив цю постанову без змін.

15. 3 квітня 2009 року слідчим було додатково порушено кримінальну справу за обвинуваченням заявника у привласненні грошей та документів.

16. 7 квітня 2009 року Зарічний районний суд м. Суми продовжив строк тримання заявника під вартою до чотирьох місяців на тих самих

підставах, що були вказані у його постанові від 5 березня 2009 року. 28 квітня 2009 року апеляційний суд залишив цю постанову без змін.

17. 6 травня 2009 року апеляційний суд продовжив строк тримання заявника під вартою до шести місяців на тій підставі, що заявника було обвинувачено у вчиненні тяжких злочинів, що караються позбавленням волі строком до десяти років і знаходячись на волі він міг перешкоджати розслідуванню та продовжувати свою злочинну діяльність.

18. 30 червня 2009 року у Конотопському міськрайонному суді Сумської області (далі – суд першої інстанції) відбувся попередній розгляд справи. Захисник заявника подав клопотання про звільнення заявника з-під варти, яке суд залишив без задоволення. Суд зазначив, що немає жодних підстав для зміни запобіжного заходу для заявника.

19. 23 лютого 2010 року суд першої інстанції визнав заявника винним у привласненні чужого майна та у зловживанні службовим становищем і обрав йому покарання у вигляді позбавлення волі строком на п'ять років та один місяць з конфіскацією однієї другої частини всього особистого належного йому майна, крім житла. Також його було позбавлено права обіймати посади в правоохоронних органах строком на три роки.

20. 18 травня 2010 року апеляційний суд скасував вирок від 23 лютого 2010 року та повернув справу на новий розгляд до суду першої інстанції. Апеляційний суд також ухвалив, що заявник має залишатись під вартою до закінчення повторного судового розгляду справи.

21. 17 вересня 2010 року суд першої інстанції, як і у своєму вирокі від 23 лютого 2010 року, визнав заявника винним і змінив обране заявнику покарання на позбавлення волі строком на п'ять років та три місяці.

22. 25 листопада 2010 року апеляційний суд скасував вирок від 17 вересня 2010 року та повернув справу на новий розгляд. Апеляційний суд також постановив, що заявник має залишатись під вартою до закінчення повторного судового розгляду справи.

23. 31 січня 2011 року заявник подав до суду першої інстанції клопотання про звільнення його з-під варти під підписку про невиїзд. Зокрема, заявник стверджував, що немає жодних підстав вважати, що існує небезпека його втечі, що він впливатиме на свідків, а також заявляв, що у нього хвора дружина, яка потребує госпіталізації. Того ж дня суд першої інстанції відмовив у задоволенні клопотання, стверджуючи, що воно є «передчасним».

24. 21 лютого 2011 року суд першої інстанції ухвалив вирок, аналогічний вирокі від 23 лютого 2010 року.

25. 17 травня 2011 року апеляційний суд скасував вирок від 21 лютого 2011 року та повернув справу на новий судовий розгляд.

Апеляційний суд також ухвалив залишити заявника під вартою до закінчення нового розгляду справи.

26. Того ж дня апеляційний суд постановив окрему ухвалу, вказавши голові суду першої інстанції, що суд неодноразово не виправляв помилки, встановлені апеляційним судом у його попередніх ухвалях.

27. 22 вересня 2011 року заявник звернувся з клопотанням про звільнення з-під варти, стверджуючи, що стан його здоров'я не дозволяє перебувати йому під вартою і що у СІЗО він не може отримати належне лікування. Того ж дня суд першої інстанції, не навівши жодних підстав, відмовив у задоволенні клопотання заявника.

28. 29 вересня 2011 року суд першої інстанції визнав заявника винним у незаконному привласненні чужого майна та документів і зловживанні службовим становищем, обравши йому те саме покарання, що й у вирокі від 23 лютого 2010 року.

29. 17 січня 2012 року апеляційний суд залишив в силі вирок від 29 вересня 2011 року з деякими змінами.

30. 31 січня 2012 року заявника було етаповано до Менської виправної колонії № 9 для відбуття покарання.

31. 13 липня 2012 року згідно з постановою Менського районного суду Чернігівської області від 5 липня 2012 року заявника було умовно-достроково звільнено від відбуття покарання.

32. 29 січня 2013 року Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ скасував ухвалу апеляційного суду від 17 січня 2012 року та направив справу на новий апеляційний розгляд.

33. 16 квітня 2013 року апеляційний суд скасував вирок від 29 вересня 2011 року та направив справу на новий судовий розгляд.

34. Станом на 31 березня 2014 року провадження у справі заявника тривало у суді першої інстанції.

В. Стан здоров'я заявника та медичне обслуговування під час тримання його під вартою

35. З 29 грудня 2008 року до 6 січня 2009 року заявник лікувався у Конотопській центральній районній лікарні, де у нього було діагностовано гіпертонічну хворобу 1 ступеню (найбільш помірний), гіперліпідемію, міокардіофіброз, ділятацію лівого шлуночка, ожиріння, жировий гепатоз, хронічний холецистит та хронічний панкреатит. З метою лікування заявнику було призначено дієтичне харчування, з якого виключено смажену, солону та гостру їжу, міцний чай та каву, а також деякі інші продукти.

36. 12 січня, 15 січня та 17 січня 2009 року заявник скаржився медпрацівнику ІТТ на головний біль, оніміння рук та ніг, а також

слабкість. У нього було діагностовано вегето-судинну дистонію за гіпертонічним типом, криз та надано відповідні медичні препарати.

37. 22 січня 2009 року заявника було обстежено у лікарні і встановлено, що він не потребує госпіталізації.

38. 25 січня 2009 року медпрацівник ІТТ вказав, що того дня заявник скаржився на головний біль та запаморочення. У заявника було підтверджено попередній діагноз та надано йому відповідні медичні препарати.

39. 26 січня 2009 року при поміщенні заявника до Сумського слідчого ізолятора (далі – СІЗО) його оглянув черговий фельдшер. Заявник не скаржився на стан свого здоров'я.

40. 28 січня 2009 року заявника оглянув терапевт медичної частини СІЗО. У заявника було діагностовано гіперацидний гастрит і було призначено медичні препарати.

41. 4 лютого 2009 року заявника оглянув терапевт, який діагностував у нього кардіоневроз та призначив медичні препарати.

42. За твердженнями Уряду, з 9 лютого 2009 року до 16 серпня 2011 року медпрацівники СІЗО оглядали заявника 23 рази як за його власною ініціативою, так і під час регулярних перевірок. Заявник скаржився на головний біль та болі у животі. Попередньо встановлені діагнози було підтверджено. Крім цього, 25 серпня 2010 року у заявника діагностовано дерматит. Заявнику було призначено медичні препарати.

43. 17 серпня 2011 року начальник медичної частини СІЗО повідомив заявника, що СІЗО надає лише невідкладну стоматологічну допомогу, включаючи видалення зубів та зняття болю, і не проводить протезування та пломбування.

44. 25 листопада 2011 року заявник поскаржився на головний біль, його оглянули невропатолог та офтальмолог. У нього було діагностовано астено-вегетативний синдром та призначено певні медичні препарати.

45. 13 січня 2012 року заявник скаржився на болі в животі, у нього діагностовано хронічний гастродуоденіт та призначено медичні препарати.

46. 31 січня 2012 року при поміщенні заявника у Менську виправну колонію № 91 його оглянув медичний персонал установи. Стан його здоров'я було визнано задовільним.

47. 15 червня 2012 року у заявника було діагностовано правобічну пахову грижу. Йому призначено постільний режим. 18 червня, 20 червня, 25 червня, 5 липня та 7 липня 2012 року діагнози та рекомендації було підтверджено.

48. 13 липня 2012 року начальник медичної частини СІЗО надав довідку, яка засвідчувала, що під час перебування у СІЗО заявник періодично проходив курси амбулаторного лікування. У ній також

зазначалося, що на час видання довідки заявник продовжував скаржитися на стан свого здоров'я, постійно звертався по консультації у зв'язку з болем у шлунку, печінці, серці та нирках. У ній також зазначалося, що у зв'язку з цим заявнику було рекомендовано додатково проконсультуватися у гастроентеролога, кардіолога, нефролога та пройти ультразвукове дослідження, а також, що серед персоналу СІЗО немає таких спеціалістів.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

49. Відповідні положення Кримінально-процесуального кодексу України щодо затримання до початку розслідування та судового розгляду наведено у рішенні Суду від 28 жовтня 2010 року у справі «Молодорич проти України» (*Molodorych v. Ukraine*) (заява № 2161/02, пп. 56-58).

ПРАВО

I. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 3 КОНВЕНЦІЇ

50. Заявник скаржився за статтею 3 Конвенції, що зазнав нелюдського поводження у зв'язку з неналежною медичною допомогою, наданою йому під час тримання під вартою. Зазначеною статтею передбачено:

«Нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню.»

51. Заявник стверджував, що надана йому медична допомога була неналежною. Зокрема він стверджував, що:

(i) не було загальної оцінки та перевірки стану його здоров'я, а також загального плану його лікування, і все лікування, яке він отримував, було лише ситуативним та симптоматичним. Зокрема, під час тримання його під вартою його не забезпечили дієтичним харчуванням, подібним до того, яке він отримував під час перебування у Конотопській центральній районній лікарні до його затримання;

(ii) були затримки у наданні медичної допомоги. Зокрема, хоча 12 січня 2009 року він скаржився на головний біль та утруднене дихання, його лише через кілька днів було оглянуто у стаціонарних умовах. Крім того, його огляд 28 січня 2009 року був поверховим, оскільки того дня у нього було діагностовано лише гіперацидний гастрит, тоді як пізніше, 4 лютого 2009 року, у нього також було діагностовано кардіоневроз;

(iii) під час тримання під вартою стан його здоров'я погіршився, зокрема він неодноразово клопотав про надання медичної допомоги і під вартою у нього розвинулося нове захворювання – правобічна пахова грижа;

(iv) у довідці, виданій 13 липня 2012 року начальником медичної частини СІЗО, було вказано, що стан здоров'я заявника погіршився і у СІЗО немає спеціалістів, необхідних для його обстеження.

52. Уряд стверджував, що надана заявнику медична допомога була належною. Уряд наголошував на тому, що заявник страждав на нейроциркулярну дистонію по гіпертонічному типу, хронічний гастрит та жировий гепатоз до його затримання і що не було жодних зафіксованих випадків істотного погіршення стану його здоров'я. Симптоми, які проявилися, були спричинені природним плином наявних у заявника хронічних захворювань. Впродовж всього періоду тримання заявника під вартою він перебував під постійним медичним наглядом. За кожною його скаргою його оглядали лікарі-терапевти і призначали лікування, яке він отримував у повному обсязі.

53. Суд повторює, що до обов'язків держави належить забезпечення осіб, які перебувають під вартою, необхідною медичною допомогою (див., наприклад, рішення від 18 грудня 2008 року у справі «Ухань проти України» (*Ukhan v. Ukraine*), заява № 30628/02, пп. 72-74, із подальшими посиланнями). При визначенні того, чи виконали державні органи свої обов'язки з надання медичної допомоги особі, яка перебуває під їхнім контролем, Суд має оцінити якість медичних послуг, наданих такій особі, з урахуванням стану її здоров'я та «практичних вимог ув'язнення», та визначити за обставин конкретної справи, чи застосований стандарт охорони здоров'я був сумісний з людською гідністю особи, взятої під варту (див. рішення від 15 травня 2012 року у справі «Каверзін проти України» (*Kaverzin v. Ukraine*), заява № 23893/03, п. 138, із подальшими посиланнями).

54. Повертаючись до фактів цієї справи, Суд зазначає, що за твердженнями Уряду усі конкретні скарги заявника на стан здоров'я було розглянуто і за кожною з його скарг йому було надано належне амбулаторне лікування. Заявник цього не заперечував. Проте, за твердженнями заявника, це показувало, що лікування, яке він отримував, було лише ситуативним та симптоматичним.

55. Суд нагадує, що потреба у комплексному плані терапевтичних заходів для лікування особи, яка перебуває під вартою, має визначатися з урахуванням характеру захворювання заявника (див. рішення у справах «Попов проти Росії» (*Popov v. Russia*), заява № 26853/04, п. 211, від 13 липня 2006 року; та «Комарова проти України» (*Komarova v. Ukraine*), заява № 13371/06, п. 64, від 16 травня 2013 року). У цій справі немає доказів, що захворювання заявника потребувало особливого систематичного лікування або що заявникові

було відмовлено у такому лікуванні (див. для порівняння рішення у справах «Зінченко проти України» (*Zinchenko v. Ukraine*), заява № 63763/11, п. 58, від 13 березня 2014 року; та «Андрій Яковенко проти України» (*Andrey Yakovenko v. Ukraine*), заява № 63727/11, п. 79, від 13 березня 2014 року). Твердження заявника про те, що він потребував спеціального дієтичного харчування як одного з елементів такого систематичного лікування і що йому було відмовлено у дотриманні такого харчування, не підтверджуються жодними доказами.

56. Щодо тверджень заявника про затримки з обстеженням та діагностуванням з 12 до 22 січня 2012 року та з 28 січня до 4 лютого 2009 року Суд зазначає, що немає доказів того, що стан здоров'я заявника яким-небудь чином постраждав від цього.

57. Більшість захворювань, на які заявник хворів під час тримання його під вартою, було діагностовано до його затримання і вони мали хронічний характер. Надані Суду докази не підтверджують висновок, що впродовж тримання заявника під вартою стан його здоров'я погіршився. Також жоден доказ не підтверджує скаргу заявника, що грижа, діагностована у нього під час тримання під вартою, була спричинена відсутністю лікування.

58. Що стосується скарги заявника на те, що 13 липня 2012 року після його звільнення йому було рекомендовано проконсультуватись з іншими спеціалістами, яких не було у штаті СІЗО, немає ознак того, що рекомендований огляд був терміновим або що заявник вимагав його поза межами СІЗО і йому у ньому було відмовлено.

59. Хоча заявник у загальних формулюваннях стверджував, що йому через відсутність у СІЗО необхідних умов відмовили у лікуванні зубів, він не вказав характеру лікування, якого, потребував. Більше того, немає ознак того, що він звертався по таке лікування поза межами СІЗО, але йому було відмовлено.

60. Суд зауважує, що заявник не надав жодних медичних документів на обґрунтування своїх тверджень про те, що під час перебування під вартою стан його здоров'я погіршився, і, якщо так, — що це сталося через відсутність належної медичної допомоги. Він також не надав жодних доказів того, що його захворювання потребувало якогось особливого лікування, яке йому не надали.

61. За таких обставин Суд відхиляє скаргу заявника на відсутність належної медичної допомоги як явно необґрунтовану за підпунктом «а» пункту 3 та пунктом 4 статті 35 Конвенції.

II. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ ПУНКТУ 3 СТАТТІ 5 КОНВЕНЦІЇ

62. Заявник скаржився, що тривалість досудового тримання його під вартою була надмірною. Він посилався на пункт 3 статті 5 Конвенції, у якому зазначено :

«Кожен, кого заарештовано або затримано згідно з положеннями підпункту "с" пункту 1 цієї статті, має негайно ... постати перед суддею чи іншою посадовою особою, якій закон надає право здійснювати судову владу, і йому має бути забезпечено розгляд справи судом упродовж розумного строку або звільнення під час провадження. Таке звільнення може бути обумовлене гарантіями з'явитися на судові засідання.»

A. Прийнятність

63. Суд зазначає, що ця скарга не є явно необґрунтованою у розумінні підпункту «а» пункту 3 статті 35 Конвенції. Суд також зазначає, що вона не є непринятною з будь-яких інших підстав. Тому вона має бути визнана прийнятною.

B. Суть

1. Доводи сторін

64. Заявник стверджував, що національні суди, в загальному посилаючись на різноманітні ризики, які обґрунтовували його тривале тримання під вартою, не вказали жодних обставин або доказів, які б продемонстрували існування таких ризиків. За твердженнями заявника, вони також не проаналізували його аргументи та не розглянули жодні альтернативні затриманню запобіжні заходи. За твердженнями заявника, єдиною причиною його триваючого тримання під вартою була тяжкість пред'явлених йому обвинувачень. Крім того, заявник стверджував, що під час розгляду його справи національні органи влади не проявили «особливої ретельності».

65. Уряд стверджував, що досудове тримання заявника під вартою тривало з 9 січня 2009 року до 29 вересня 2011 року, тобто два роки, вісім місяців і двадцять днів. Упродовж цього періоду працівники органів влади допитали низку свідків, потерпілого та заявника, а також провели інші слідчі дії. Підстави тримання заявника під вартою зазначалися у відповідних постановках національних судів. Уряд стверджував, що для продовження строків тримання заявника під вартою існували обґрунтовані та достатні підстави і національні органи влади проявили ретельність під час провадження у справі, як цього вимагає пункт 3 статті 5 Конвенції.

2. Оцінка Суду

66. Суд зазначає, що заявник безперервно перебував під вартою після затримання 9 січня 2009 року і до визнання його винним 29 вересня 2011 року. Вираховуючи із загального строку тримання заявника під вартою періоди, коли він знаходився під вартою після його засудження у розумінні підпункту «а» пункту 1 статті 5 Конвенції, період, який слід брати до уваги, становить два роки та двадцять один день та включає в себе такі періоди: з 1 січня 2009 року до 23 лютого 2010 року, з 18 травня 2010 року до 17 вересня 2010 року, з 25 листопада 2010 року до 21 лютого 2011 року та з 17 травня 2011 року до 29 вересня 2011 року.

67. Протягом цього періоду національні суди неодноразово розглядали питання зміни заявникові запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. Проте вони, використовуючи шаблонні формулювання та не розглядаючи окремі факти справи заявника, не проаналізували детально його становища. Більше того, у своїх ухвалах від 18 травня 2010 року, 25 листопада 2010 року та 17 травня 2011 року апеляційний суд взагалі не навів жодних підстав, навіть шаблонних, для продовження строків тримання заявника під вартою.

68. Суд постановив, що коли національні суди продовжують застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, щоразу використовуючи схожі, якщо не сказати шаблонні, формулювання, не продемонструвавши, що вони насправді зважають на плин часу, тоді порушуються вимоги пункту 3 статті 5 Конвенції (див. рішення у справах «Мансур проти Туреччини» (*Mansur v. Turkey*), від 8 червня 1995 року, п. 55, Series A № 319 B; «Свіпста проти Латвії» (*Svipsta v. Latvia*), заява № 66820/01, п. 109, від 9 березня 2006 року; та «Тірон проти Румунії» (*Tiron v. Romania*), заява № 17689/03, п. 39, від 7 липня 2009 року).

69. Суд часто констатує порушення пункту 3 статті 5 Конвенції у справах щодо України у зв'язку з тим, що навіть коли йдеться про тривалі строки тримання під вартою, національні суди часто обґрунтовують продовження строку тримання заявника під вартою однаковими підставами протягом всього періоду ув'язнення, якщо взагалі це роблять (див., наприклад, рішення у справах «Єлоєв проти України» (*Yeloyev v. Ukraine*), заява № 17283/02, пп. 59-61, від 6 листопада 2008 року, «Харченко проти України» (*Kharchenko v. Ukraine*), заява № 40107/02, пп. 80-81 та 99, від 10 лютого 2011 року; та «Геращенко проти України» (*Gerashchenko v. Ukraine*), заява № 20602/05, п. 103, від 7 листопада 2013 року).

70. У цій справі серйозність пред'явлених заявникові обвинувачень і ризик його втечі або рецидиву злочинної діяльності було наведено у першій постанові про взяття його під варту. Це обґрунтування не змінилося з плином часу. На жодній із стадій національні суди не

розглядали будь-які інші запобіжні заходи в якості альтернативи триманню під вартою.

71. Вищезазначених міркувань для Суду достатньо, щоб дійти висновку, що було порушення пункту 3 статті 5 Конвенції.

III. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ ПУНКТУ 4 СТАТТІ 5 КОНВЕНЦІЇ

72. Заявник також скаржився, що порядок, згідно з яким він намагався оскаржити законність тримання його під вартою після закінчення досудового слідства у його справі, не відповідав пункту 4 статті 5 Конвенції, яким передбачено:

«Кожен, кого позбавлено свободи внаслідок арешту або тримання під вартою, має право ініціювати провадження, в ході якого суд без зволікання встановлює законність затримання і приймає рішення про звільнення, якщо затримання є незаконним.»

А. Прийнятність

73. Суд зазначає, що ця скарга не є явно неприйнятною у розумінні підпункту «а» пункту 3 статті 35 Конвенції. Суд також зазначає, що вона не є неприйнятною з будь-яких інших підстав. Тому вона має бути визнана прийнятною.

В. Суть

1. Доводи сторін

74. Заявник стверджував, що його становище було подібним до становища, стосовно якого було встановлено порушення пункту 4 статті 5 у рішенні від 17 квітня 2014 року у справі «Анатолій Руденко проти України» (*Anatoliy Rudenko v. Ukraine*) (заява № 50264/08, п. 82).

75. Уряд стверджував, що порушення пункту 4 статті 5 Конвенції не було. Зокрема, заявник міг та оскаржував першу постанову про застосування до нього запобіжного заходу у вигляді взяття під варту, а також подальші постанови, якими продовжувались строки тримання його під вартою впродовж досудового слідства.

2. Оцінка Суду

76. Суд вже встановлював, що законодавство України на час подій не передбачало порядку перегляду законності продовжуваного тримання під вартою після закінчення досудового слідства, який би відповідав вимогам пункту 4 статті 5 Конвенції. Зокрема, від судів не вимагалось наводити підстави своїх рішень про взяття особи під варту

або встановлювати строк такого тримання під вартою (див. рішення у справах «Молодорич проти України» (*Molodorych v. Ukraine*), заява № 2161/02, п. 108, від 28 жовтня 2010 року, та вищезазначене рішення у справі «Анатолій Руденко проти України» (*Anatoliy Rudenko*), п. 82).

77. У цій справі постанови судів ґрунтувалися на тих же нормах національного законодавства та демонстрували однакову практику. Зокрема, 30 червня 2009 року суд першої інстанції продовжив застосування запобіжного заходу у справі заявника у вигляді тримання його під вартою до закінчення судового розгляду справи, але не обґрунтував таке рішення та не встановив строк тримання під вартою. Так само, 31 січня 2011 року та 22 вересня 2011 року суд першої інстанції залишив клопотання заявника про звільнення з-під варти без задоволення, просто зазначивши, що у першому випадку клопотання було «передчасним», а у другому випадку – взагалі не вказавши жодних підстав.

78. Вищенаведених міркувань достатньо, щоб Суд міг дійти висновку, що було порушення пункту 4 статті 5 Конвенції.

IV. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ ПУНКТУ 1 СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ

79. Заявник також скаржився, що тривалість кримінального провадження щодо нього була надмірною у розумінні пункту 1 статті 6 Конвенції, у відповідній частині якого зазначено:

«Кожен має право на ... розгляд його справи упродовж розумного строку ... судом, ... який ... встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення ...»

A. Прийнятність

80. Суд зазначає, що ця скарга не є явно необґрунтованою у розумінні підпункту «а» пункту 3 статті 35 Конвенції. Суд також зазначає, що вона не є неприйнятною з будь-яких інших підстав. Тому вона має бути визнана прийнятною.

B. Суть

1. Доводи сторін

81. Заявник стверджував, що тривалість провадження у його справі була надмірною. Він стверджував, що справа не була складною, що були численні випадки повернення справи на новий розгляд, що Уряд несе відповідальність за численні випадки неявки свідків, оскільки не проявив належної старанності у виклику їх до суду, а дії самого

заявника не сприяли затримкам, оскільки він перебував під вартою і його клопотання під час слідства та суду були обґрунтованими.

82. Уряд стверджував, що період, який слід брати до уваги, розпочався 8 січня 2009 року, коли щодо заявника було порушено кримінальну справу. Уряд констатував, що станом на 31 березня 2014 року, тобто станом на дату подання зауважень Уряду, провадження все ще тривало. Уряд стверджував, що тривалість провадження була обґрунтованою, зокрема з огляду на те, що затримки були спричинені постійною неявкою потерпілих та свідків. Уряд також зазначив, що протягом розгляду справи заявник неодноразово заявляв різні клопотання, які затримували розслідування.

2. Оцінка Суду

83. Суд повторює, що розумність тривалості провадження слід визначати з огляду на обставини справи та з урахуванням таких критеріїв: складність справи, поведінка заявника та компетентних органів влади (див., наприклад, рішення у справі «Пелісьє та Сассі проти Франції» (*Pélissier and Sassi v. France*) [ВП], заява № 25444/94, п. 67, ECHR 1999-II). Суд також повторює, що якщо особу тримають під вартою до завершення провадження щодо неї, цей факт вимагає особливої старанності органів влади, які займаються цією справою, для забезпечення швидкого розгляду справи (див. наприклад, рішення від 16 травня 2013 року у справі «Гавула проти України» (*Gavula v. Ukraine*), заява № 52652/07, п. 96.).

84. Щодо цієї справи Суд зазначає, що кримінальну справу щодо заявника було порушено 8 січня 2004 року. Сторони не заперечують, що це дата, коли було порушено кримінальну справу у розумінні пункту 1 статті 6 Конвенції. Станом на 31 березня 2014 року провадження ще тривало. Таким чином, до зазначеної дати провадження тривало п'ять років та два місяці.

85. Суд зазначає, що справа щодо заявника тричі поверталася на новий розгляд. Крім того, у своїй окремій ухвалі від 17 травня 2011 року апеляційний суд наголосив, що ці неодноразові повернення справи мали місце через систематичне невиправлення судом першої інстанції помилок, встановлених апеляційним судом. Хоча Суд не може аналізувати якість розгляду справ національними судами, він вважає, що, оскільки зазвичай справи направляються на новий розгляд внаслідок помилок, допущених судами нижчих інстанцій, повторювані повернення справи на новий розгляд в межах одного провадження вказують на серйозні недоліки судової системи (див. рішення від 25 листопада 2003 року у справі «В'єрцішевська проти Польщі» (*Wierciszewska v. Poland*), заява № 41431/98, п. 46).

86. Суд неодноразово встановлював порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у справах, які порушували питання, подібні до тих, що

розглядаються у цій справі (див. рішення у справах «Баглай проти України» (*Baglay v. Ukraine*), заява № 22431/02, п. 31, від 8 листопада 2005 року; «Вергельський проти України» (*Vergelskyu v. Ukraine*), заява № 19312/06, пп. 115 та 119, від 12 березня 2009 року; «Кир'яков проти України» (*Kiryakov v. Ukraine*), заява № 26124/03, пп. 62 та 64, від 12 січня 2012 року; та «Осаковський проти України» (*Osakovskiy v. Ukraine*), заява № 13406/06, п. 103, від 17 липня 2014 року).

87. Розглянувши усі надані йому документи, Суд вважає, що Уряд не навів жодного факту або аргументу, здатних переконати Суд дійти у цій справі іншого висновку.

88. Відповідно, було порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

V. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

89. Статтею 41 Конвенції передбачено:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію.»

A. Шкода

90. Заявник вимагав 40 000 євро відшкодування моральної шкоди.

91. Уряд вважав цю вимогу надмірною та стверджував, що не існувало причинно-наслідкового зв'язку між заявленими порушеннями та сумою відшкодування, що вимагається.

92. Суд вважає, що заявник вочевидь зазнав страждань і тривоги у зв'язку зі встановленими порушеннями. Ухвалюючи рішення на засадах справедливості, Суд присуджує заявнику 3500 євро відшкодування моральної шкоди.

B. Судові та інші витрати

93. Заявник також вимагав 5880 євро компенсації судових та інших витрат, понесених у ході провадження в Суді, і просив перерахувати цю суму на банківський рахунок його представника.

94. Уряд вважав суму компенсації, що вимагається, надмірною.

95. Відповідно до практики Суду заявник має право на компенсацію судових та інших витрат, лише якщо буде доведено, що такі витрати були фактичними і неминучими, а їхній розмір – обґрунтованим. У цій справі, зважаючи на наявні у нього документи та вищезазначені критерії, Суд присуджує заявнику 1525 євро компенсації за цим пунктом. Присуджену суму має бути перераховано на банківський

рахунок захисника заявника, пана Тарахкала, як про це клопотав заявник.

С. Пеня

96. Суд вважає за належне призначити пеню на підставі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* прийнятними скарги заявника на тривалість досудового тримання його під вартою і кримінального провадження щодо нього та щодо порядку оскарження законності досудового тримання його під вартою, а решту скарг у заяві – неприйнятними;
2. *Постановляє*, що було порушення пункту 3 статті 5 Конвенції;
3. *Постановляє*, що було порушення пункту 4 статті 5 Конвенції;
4. *Постановляє*, що було порушення пункту 1 статті 6 Конвенції;
5. *Постановляє*, що:
 - (а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникові нижченаведені суми, які мають бути конвертовані у валюту держави-відповідача за курсом станом на день здійснення платежу:
 - (i) 3500 (три тисячі п'ятсот) євро відшкодування моральної шкоди та додатково суму будь-яких податків, що можуть нараховуватися;
 - (ii) 1525 (одну тисячу п'ятсот двадцять п'ять) євро компенсації судових та інших витрат та додатково суму будь-яких податків, що можуть нараховуватись; ця сума має бути перерахована безпосередньо на банківський рахунок захисника заявника, пана М.А. Тарахкала;
 - (б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на вищезазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
6. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.

Учинено англійською мовою та повідомлено письмово 26 лютого 2015 року відповідно до пунктів 2 та 3 Правила 77 Регламенту Суду.

Мілан Блашко
(*Milan Blaško*)
Заступник Секретаря

Ангеліка Нуссбергер
(*Angelika Nußberger*)
Голова